

JORDI PLAY

Vicent Pitarch (Vila-real, Plana Baixa, 1942) és filòleg i sociolingüista. Parla amb veu pausada i va desgranant, des de la serenitat acadèmica, els arguments que el duen a la més alta indignació. És a partir del coneixement, en tot cas, dels anys que fa que treballa en l'àmbit de la llengua, que ara, el qui fou fundador de la primera escoleta en català a Castelló de la Plana, l'any 1975, explica quina és la impressió primera que li ha causat l'esborrany de decret. D'entrada, li nega l'autoproclamada intencionalitat:

—És una autèntica barbaritat. Que diguin el que vulguin: si realment pretingueren millorar el sistema educatiu, si es plantejaren que els xiquets aprengueren català, castellà i anglès, no ho farien així, per decret, d'esquena a la comunitat educativa, sense encomanar-se a ningú, contra els criteris pedagògics, contra l'experiència, contra la ciència, contra tot. No és difícil de deduir que això res-

“És una trampa ignominiosa”

Parlen els experts. Tres veus autoritzades —el filòleg i membre de l'Institut d'Estudis Catalans Vicent Pitarch, l'advocat i tècnic lingüístic Alfons Esteve i el director de la Unitat per a l'Educació Multilingüe de la Universitat d'Alacant, Vicent Brotons— analitzen l'esborrany de decret dit de 'trilingüisme', divulgat pel govern (en funcions) de Francisco Camps.

Monolingüisme per decret

Diguem-ho clar: la proposta de decret del govern valencià del PP no és promoure el plurilingüisme. La finalitat és just la contrària: el monolingüisme castellà per defecte. Això sí, disfressat de modernitat, amb molt de bombo per a l'anglès. L'embolcall és *fashion*; el contingut, enverinat. Vegem per què.

En primer lloc, l'única llengua en què s'ha difós la proposta de decret ja dona una pista de com aniran la resta de coses: només en castellà. No he vist enlloc la versió en català, ni tampoc en anglès. Però el contingut encara és molt pitjor. En el preàmbul s'afirma literalment que "els programes d'educació bilingüe [...] han permès de donar una empenta a l'ensenyament del valencià, [...] però les circumstàncies socials, polítiques i econòmiques [...] obliguen a superar un model actual que no sempre garanteix la presència equilibrada de les llengües oficials". És a dir, com que s'ha avançat massa en l'ensenyament del català ara toca redreçar l'anomalia i recuperar la supremacia del castellà.

Una altra novetat és l'exempció de l'assignatura de valencià al territori de predomini lingüístic valencià. Fins ara qualsevol pare o mare la podia demanar al territori de predomini lingüístic castellà. Ara també al de predomini valencià. I compte: no parlem de l'ensenyament en valencià sinó de valencià. Com s'explica, doncs, que un decret que pretén assegurar el plurilingüisme permeta eximir d'una assignatura i precisament de llengua? I per què sols d'una i no del castellà i l'anglès?

Alfons Esteve

Advocat i tècnic lingüístic

L'article 2.6 recull una altra de les regulacions més perilloses: "La llengua materna predominant entre l'alumnat en què es vehicularan els àmbits d'actuació en l'educació infantil la determinarà la conselleria [...] després de fer a cada centre docent una consulta de caràcter orientatiu i no vinculant a tots els pares, mares o tutors". És a dir, que la conselleria s'atorga el dret de decidir la llengua en què s'ha d'impartir la docència a cada centre, això sí, segons la "llengua materna" i no segons el territori.

Aquestes previsions tenen uns resultats ben clars si les combinem, per exemple, amb les de l'article 7, on es regula que "el professorat emprará a l'aula la llengua materna predominant entre l'alumnat [...] si bé haurà de tenir en compte la llengua de l'entorn social". Notem que en aquest cas, com en l'article 2.6, ja no parla de predomini lingüístic, sinó de "llengua de l'entorn social", un concepte nou que fins ara no s'havia fet servir en cap norma legal. L'aplicació d'aquests preceptes a València, Alacant, Elx i les seues conurbacions pot significar l'eliminació del valencià en qualsevol dels seus col·legis.

I, per a rematar-ho, mai tan ben dit, cal parar esment al pervers sistema de distribució de la llengua vehicular en les matèries. Les socials, la història i la natura, en valencià. Les matemàtiques, les tecnologies, la física i la química, en castellà. La resta de matèries les determinarà el consell escolar mitjançant un projecte lingüístic de centre, però és la conselleria que finalment l'ha d'"autoritzar o aprovar".

I on ha anat a parar la introducció de l'anglès en les matèries del suposat *subject matter* del decret? S'hi preveuen dos programes: el plurilingüe inicial i l'avançat. Doncs bé, en l'inicial l'única assignatura en anglès és la d'anglès i en l'avançat, on es puga: les matèries que no s'han d'impartir obligatòriament en castellà o en valencià.

Clar i català: el govern valencià pretén vendre l'embolcall *cool* i *fashion* del plurilingüisme equilibrat valencià-castellà-anglès al 33%. Però, de plurilingüisme, ni mitja paraula. L'anglès fa de cirereta plurilingüe: justifica el rètol però ni hi té presència clara ni sobretot mitjans per a impartir-lo. La resta del "plurilingüisme equilibrat" es resol així: eximir de l'estudi del valencià (sols del valencià) amb la simple petició dels pares; substituir el concepte de predomini lingüístic territorial pel nou de "llengua de l'entorn social"; control decisor i directe de la conselleria centre a centre; i una curiosa fixació dirigista en les matèries que indica cap a on ens vol portar: les considerades socialment més rellevants, en castellà; i la resta, si l'entorn social i la conselleria ho permeten, es podran fer en valencià. I, si no, també en castellà. Tres llengües en equilibri plurilingüe? ¡Una, grande y libre!

pon a un fons polític, ideològic. I que, en tot cas, ara han tret a passejar la llengua per a intentar tancar la situació conflictiva que tenen als tribunals.

—No es pot pas dir que eliminar les línies en català fos una demanda social...

—És clar que no! Ans al contrari.

—Per a justificar l'esborrany de decret s'afirma que millorarà la capacitat dels estudiants en totes tres llengües.

—No cal esperar que comence el curs ni que passe un primer trimestre per a constatar que l'afirmació no s'aguanta per cap banda, que, a la pràctica, significarà un problema greu per a la llengua del país, un arraconament intolerable. I, a més, un desgavell general en el sistema educatiu. Que afirmen el que vulguen: és la trampa ignominiosa a la qual estem acostumats. Perquè ja hem constatat i comprovat que, per a ells, la llengua no compta, no interessa. Només cal mirar

com funciona el PP, el seu grup parlamentari, els seus representants públics. Només cal mirar què fan amb TV3, amb Canal 9. No tenen cap credibilitat: no hi ha cap possibilitat, ni remotíssima, que això del terç ho puguen mai haver tingut en consideració. Passa, però, que són molt cínic. I capaços de tot. Pense ara en aquest personatge al·lucinant, el senyor metge forense [Alejandro Font de Mora]. Però si fa tres dies deia que volia incorporar també el xinès mandarí!

Un decret ben poc plurilingüe i etnocida

Més enllà del rebombori educatiu, social i polític provocat per l'anunci del conseller d'Educació en funcions, Alejandro Font de Mora, d'aprovar i posar en marxa immediatament un decret per a regular l'educació plurilingüe al nostre país, ens interessa analitzar amb una certa perspectiva tècnica l'abast de la proposta i les conseqüències previsibles que tindria l'aplicació de l'esmentat decret en el sistema educatiu valencià.

L'última operació, amb uns precedents previs, ha estat aquest esborrany de "Decret pel qual és regula el plurilingüisme a la Comunitat Valenciana". La inoportunitat social i política de la presentació del projecte, entre altres coses negant-se tossudament a un diàleg seriós amb un sector àmpliament majoritari de la comunitat educativa –sindicats, AMPA, universitats, entitats cívico-culturals– entorn de la proposta del document de la Federació d'Escola Valenciana (*L'escola valenciana. Un model d'educació plurilingüe i intercultural per al sistema educatiu valencià*) ja n'és tot un indicador.

El document esmentat, elaborat per Vicent Pascual amb la participació directa dels experts de la Unitat per a l'Educació Multilingüe de la Universitat d'Alacant, i presentat a final de febrer, va ser rebut amb un significatiu con-

Vicent Brotons Rico

Unitat per a l'Educació Multilingüe
Universitat d'Alacant

sens social com un rigorós punt de partida per a aquest necessari reordenament del sistema educatiu pel que fa a la presència i l'ensenyament de les llengües maternes, oficials i estrangeres –anglès, francès...

La conselleria educativa, fent *tabula rasa* dels més de 25 anys de bones i reeixides pràctiques educatives entorn dels programes educatius bilingües –Ensenyament en Valencià (PEV), Immersió Lingüística (PIL)– i als programes bilingües enriquits, planteja un programa plurilingüe únic, que en realitat són dos –l'Inicial i l'Avançat– que li serveixen com a excusa terminològica –la trampa de les paraules– per a obrir la porta a una acció devastadora, gairebé etnocida, contra el models bilingües més eficients dels nostre sistema educatiu.

L'actual projecte de decret per a l'educació plurilingüe presenta el següents déficits més evidents:

1. Nega a les famílies el dret d'elegir la llengua bàsica d'escolarització dels fills i filles, com feien, fins ara –les que podien–, sobretot quan optaven pel valencià.

2. Negligeix, de manera absolutament deshonest, els bons resultats obtinguts des del bilingüisme, en el camí cap al plurilingüisme, pels centres educatius que apliquen el programes més potents, el PEV i el PIL, en una població escolar minoritària però significativa, el 30%. Aquests programes, per la seua qualitat, tenen des de fa molts anys una demanda social superior a l'oferta de la mateixa conselleria.

3. Continua perpetuant el dret a l'exempció de l'estudi del valencià i en valencià, però també de l'anglès i en anglès, per exemple.

4. Atempta contra els drets professionals dels mestres i professors impeditint que, des de l'autonomia pedagògica dels centres, es decidisca quines àrees s'ensenyen en una llengua o en una altra i quina metodologia s'hi aplica.

5. Minoritza i relega escolarment la llengua territorialment pròpia, oblidant el principi de tractament escolar compensatori cap a les llengües que tenen menys possibilitats de desenvolupament social ple, com és el cas evident del valencià.

—Com interpreteu que s'estableixi que les assignatures científico-tècniques s'hagin de fer sempre en castellà?

—Aquesta és l'altra. És la continuació de tots els prejudicis lingüístics que hi ha hagut al segle XIX i al XX. És aquesta pseudo-ideologia lingüística que és patrimoni de la caverna, de la dreta dura, i aquí al País Valencià és a mans del PP. Representen aquell segment per al qual aquí cal espanyolitzar-nos del tot, començant per la llengua. I, per tant, ataquen qualsevol cosa que trenque aquest seu esquema. Una manera de fer-ho és dir que el valencià en tot cas pot funcionar per a sortir d'excursió o per a les humanitats, però que per a la resta, per a

les coses *serioses*, no. Voldria que no es perdera de vista una cosa.

—Endavant.

—Aquest atac frontal a la llengua és també un atac al sistema educatiu. I no hauríem d'oblidar que, al País Valencià, avui dia, el sistema educatiu és un dels segments de la societat més esperançadors, més modernitzadors. Poques coses hem fet tan bé com allò que globalment anomenem *escola valenciana*. Dins de la misèria de guanys socials que s'han aconseguit, és un èxit formidable que pot exhibir aquesta societat. I precisament per això el PP, com a enemic del poble valencià que és, va contra aquest segment tan profitós i tan positiu de la nostra societat. I ataca la llengua

com ataca alhora aquest sistema educatiu que s'ha manifestat tan creatiu, tan obert, participatiu, tan democratitzador. Promou un sistema d'empresa privada, d'empresa marcada, retrògrada, ideològica cent per cent, un sistema autoritari i religiós.

—Han declarat repetidament que la línia única farà estalviar diners. S'associa la llengua pròpia a problema, a despesa innecessària.

—Sí. Això va junt amb una altra idea que és més a la base encara: que les autonomies són caríssimes i cal eliminar-les. Però, dissortadament, aquest discurs no és sols del PP: hem de recordar que és un principi compartit amb unes altres forces anomenades d'esquerra. En fi.

6. L'ambigüitat del document planteja un pla de formació en competència lingüística que s'oblida del valencià i, de més a més, no preveu cap línia de finançament i ajuda al professorat per a reciclar-se en el coneixement i l'ús dels idiomes.

7. Bandeja tots els principis metodològics de tractament integrat de llengües i tractament integrat de llengua i continguts, tot i que cinc anys abans el mateix conseller els defensava de manera entusiàstica al pròleg del manual de Vicent Pascual *El tractament de les llengües en un model d'educació plurilingüe per al sistema educatiu valencià*, editat per la mateixa Conselleria d'Educació.

Comptat i debatut, per difícil que se'ns faça d'emetre afirmacions tan contundents com aquesta des d'un organisme tècnic com és la Unitat per a l'Educació Multilingüe de la Universitat d'Alacant, el projecte de decret sembla haver estat redactat per un especialista en contraplanificació educativa i lingüística que, sota un maquillatge de bons i políticament correctes mots de modernitat europeïtzadora en matèria de llengües, amaga tota una operació atemptatòria contra els drets lingüístics i educatius més elementals. No en dubtem. I si no, per què aquesta contundent negativa al diàleg amb els agents socials, els docents i els tècnics universitaris que en saben?

Que és més car? És evident! Com és evident també que és més cara una ràtio de 20-25 alumnes per aula que una de 40 alumnes, que és la que ells volen.

—Després de la intervenció dels tribunals arran de l'afer de l'assignatura de ciutadania que pretenien que s'ensenyés en anglès, no poden obligar a incorporar l'anglès, sinó que han de ser els centres, que ho demanin. Pot ser, per tant, que no hi hagi terços...

—Sí. I perquè és obvi que no hi haurà mitjans per a impartir classes en anglès.

—Argumenten que si no hi ha terços, l'ensenyament quedarà al 50% en català i en castellà. Des d'una perspectiva de la recuperació lingüística es poden tractar formalment igual dues

llengües que no viuen en les mateixes condicions?

—És una altra aberració. Parteixen de pressupòsits absolutament caòtics i falsos. I, òbviament, no tenen cap intenció de complir ni tan sols aquest 50%. Ho han demostrat. Hi ha dades objectives i absolutament il·lustradores en aquest sentit. Començant per la seua mateixa estructura de partit. Ara recorde aquell vídeo que ha circulat prou amb dues autoritats municipals del PP (una, per cert, de Vila-real, el meu poble) que no tenen cap vergonya a demanar perdó perquè en un acte públic se'ls escapa alguna cosa en la seua llengua. Precisament, en una situació com la nostra, amb una llengua inequívocament minoritzada com és el català, un dels elements que la sociolingüística ens ensenya que permeten de començar a emprendre alguna passa positiva és precisament el modelatge: és a dir, l'exemple dels dirigents, la pauta que marquen amb la seua pràctica. 50%, diuen? Per què no ho fan als seus actes? O a Canal 9, on arraconen de manera ignominiosa el català? Compagin en una pràctica contra la llengua amb un discurs insidiós i tendencios: "Nosotros respetamos el valenciano", repeteixen, amb tota la barra.

—Des d'una perspectiva científica, quin és el model òptim?

—Estic convençut que, ara per ara i aquí, perquè tot s'ha de pensar per al seu context, és el model educatiu que hi ha (i que, per una altra banda, ni de bon tros no s'ha portat a terme), és a dir, el que es va dissenyar amb l'anomenat Programa d'Incorporació Progressiva i amb el Programa d'Integració Lingüística. Per descomptat, amb la dotació d'uns mínims recursos econòmics, tal com s'havia previst. Perquè des del moment que comencen a retallar professorat i mitjans, ja no pot ser. Aquest model s'havia dissenyat per tal que cada vegada avançara més. És a dir, que el Programa d'Incorporació Progressiva es prenguera amb absolut convenciment i que, per tant, fora real la possibilitat d'accedir a ensenyar en català cada vegada més àrees. I, per descomptat, no tocar cap dels centres o les comarques o les zones on ja s'ha implantat el model d'immersió lingüística. Sabedors, per una altra banda, d'un altre punt important.

—Quin?

—Que per més voluntat que hi pose

JORDI PLAY

“Aquest atac frontal a la llengua és també un atac al sistema educatiu”

el sistema educatiu no pot arribar a una productivitat mínimament plausible si no hi ha unes expectatives de promoció de la llengua mitjançant l'accés al món laboral, si no hi ha expectatives de recuperar la comunicació social cada vegada que se sent català. Vull dir que el sistema educatiu, aïlladament, per més voluntat que hi pose, per més bo que siga, si no té el suport inequívoc del modelatge, tot sol no pot reeixir. De tota manera, tot i que evidentment no és un model fàcil, tampoc no és complicat. I l'anem assajant de fa prop de trenta anys.

—Amb resultats.

—Amb resultats. Si en algun lloc les criatures acaben l'ensenyament tal com mana la llei és precisament als sistemes d'immersió lingüística. I això també s'ha ben demostrat. S'ha constatat que l'única garantia que les criatures acaben l'ensenyament mitjà dominant el català i el castellà (també el castellà, sí) és mitjançant la immersió lingüística. Al País Valencià no n'hi ha d'altra. La resta és enganyar-nos. O, més exactament, plantejar-nos trampes.

Núria Cadenes